

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ХІМІКО-БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра біології людини та екології

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий / вибірковий</i>	Охорона праці з безпекою життєдіяльності Модуль 2. Безпека життєдіяльності <i>Обов'язковий</i>
Ступінь освіти	Бакалавр
Освітня програма	Професійна освіта. Комп'ютерні технології
Рік викладання / Семестр / Курс (рік навчання)	2023 – 2024 / VII семестр / IV курс
Викладач	Прокоф'єва Ольга Анатоліївна
Профайл викладача	https://hb.mdpu.org.ua/prokof-yeva-olga-anatoliyivna/
E-mail	prokolga01@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4912
Консультації	Онлайн-консультації згідно з графіком роботи кафедри: через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Вивчення модуля «Безпека життєдіяльності» в межах навчальної дисципліни «Охорона праці з безпекою життєдіяльності» полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Мета вивчення модуля полягає у набутті знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання вивчення модуля передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування

мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Загальні компетентності

К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

К 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності

К 20. Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

К 21. Здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.

ПР 24. Володіти основами управління персоналом і ресурсами, навичками планування, контролю, звітності на виробництвах, в установах, організаціях галузі/сфери.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вид заняття	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Кількість годин	8 годин	6 годин	31 година

6. ПОЛІТИКА

1. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
2. Лекції. На лекціях студенти ведуть конспекти (у зошитах або, за бажанням, у власних ноутбуках).
3. Практичні заняття. Студент зобов'язаний з'являтися на практичне заняття теоретично підготованим. До початку заняття студент вивчає теоретичний блок питань за темою заняття за вказаними навчально-методичними матеріалами. На заняттях студенти виконують завдання під керівництвом викладача, ведуть записи, де відображують свої біологічні дослідження.
4. Питання щодо курсу можна задати викладачу на занятті, або у час консультації, або за електронною адресою.
5. Пропущене заняття студент зобов'язаний відпрацювати.

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
7	Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек	Лекція (2 год.), самостійна робота (5 год.)	Основна : 1-4, Додаткова 1-3	Підготуватися до практичного заняття, виконати завдання практичної і самостійної роботи	5	впродовж семестру (другий періодичний контроль)
9	Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	Лекція (2 год.), практична робота (2 год.), самостійна робота (5 год.)	Основна : 1-4, Додаткова 1-3	Підготуватися до практичного заняття, виконати завдання практичної і самостійної роботи	5	впродовж семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки	Лекція (2 год.), практична робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	Основна : 1-4, Додаткова 1-3	Підготуватися до практичного заняття, виконати завдання практичної і самостійної роботи	5	впродовж семестру (другий періодичний контроль)

10	Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС	Лекція (2 год.), практична робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	Основна : 1-4, Додаткова 1-3	Підготуватися до практичного заняття, виконати завдання практичної і самостійної роботи	5	впродовж семестру (другий періодичний контроль)
9	Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративно-територіальних одиниць у надзвичайних ситуаціях.	Практична робота (2 год.), самостійна робота (7 год.)	Основна : 1-4, Додаткова 1-3	Підготуватися до практичного заняття, виконати завдання практичної і самостійної роботи	5	впродовж семестру (другий періодичний контроль)

7.2. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Теми лекцій та питання, що вивчаються	
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу 2. Модель життєдіяльності людини 3. Безпека людини, суспільства, національна безпека 4. Основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України, стабільності в суспільстві на сучасному етапі (Закон України «Про національну безпеку України») 5. Системний підхід у безпеці життєдіяльності 6. Небезпека. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек 7. Надзвичайна ситуація 8. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків 9. Об'єкти підвищеної небезпеки 	
Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Небезпечні геологічні процеси. Вражаючі фактори, характер їхніх проявів та дії 2. Небезпечні гідрологічні процеси і явища. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки 3. Пожежі у природних екосистемах. Вражаючі фактори, характер їхніх проявів та наслідки 	
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Техногенні небезпеки 	

2. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек
3. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу
4. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС

1. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження
2. Тероризм. Види тероризму
3. Сучасні інформаційні технології та БЖД людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства
4. Демографічна та медична ситуація в Україні як складові соціальних факторів, що впливають на життя та здоров'я людини
5. Корупція і криміналізація суспільства
6. Маніпуляція свідомістю
7. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення

7.3. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Теми практичних занять та питання, що вивчаються

Тема: Біологічні небезпеки (медико-біологічні).

1. Різновиди медико-біологічних небезпек і заходи, які можуть зменшити прояви їх дії (за аналітичним оглядом стану техногенної та природної безпеки в Україні у частині «Загрози медико-біологічного характеру та заходи щодо зменшення їх негативних наслідків» Державної служби України з надзвичайних ситуацій
2. Перелік медико-біологічних надзвичайних ситуацій. Номенклатура параметрів уражальних чинників біологічної дії.
3. Медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.
4. Дії з надання домедичної допомоги не медичними працівниками постраждалим відповідно до порядку, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

Тема: Радіаційна безпека.

1. Джерела радіації та одиниці її вимірювання.
2. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами.
3. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження.
4. Режими захисту населення.

Тема: Соціальні та психологічні фактори ризику. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.

1. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості, їх роль у підвищенні безпеки життєдіяльності
2. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Етапи розвитку стресу. Види напруження
3. Психотипи за реакцією людей на небезпеку
4. Натовп. Поводження в натовпі

Тема: Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративно-територіальних одиниць у надзвичайних ситуаціях..

1. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС.
2. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади.
3. Превентивні та ситуаційні норми. Компенсаційні та регламентні норми.
4. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС.
5. Загальні функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем.

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема	Перелік питань
Тема: Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аксиоми безпеки життєдіяльності (конспектування) 2. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна (конспектування)
Тема: Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі (конспектування)
Тема: Техногенні небезпеки та їхні наслідки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях 2. Транспортування небезпечних речовин, маркування небезпечних вантажів (конспектування) 3. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій) (конспектування)
Тема: Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб (конспектування) 2. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика (конспектування) 3. Алкоголізм та наркоманія (конспектування) 4. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину (конспектування)
Тема: Менеджмент безпеки, правове забезпечення та	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регламентація режимів запобігання і ліквідації НС (конспектування)

організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративно-територіальних одиниць у надзвичайній ситуації	2. Ризик виникнення надзвичайних ситуацій у Запорізькій області (конспектування) 3. Дезактивуючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини (конспектування)
---	---

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Тестовий контроль; практична перевірка під час практичних занять; контроль виконання завдань самостійної роботи, поточний контроль.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Бали	Критерії
5	Дано повну правильну відповідь, на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; відповідь самостійна, допустимі 1-2 несуттєві помилки (це помилки, при яких відповідь є правильною, але помилки у вигляді некоректних висловлювань). При розв'язуванні задач обрано раціональний спосіб, якщо треба, розв'язок зроблено кількома способами, допущено 1-2 помилки за неухважність (огріхи в оформленні тощо).
4	Дано правильну відповідь на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; допустимі 2-3 несуттєві помилки, виправлені за допомогою викладача, або деяка неповнота відповіді, неточність у викладенні матеріалу. При розв'язуванні задач в рішенні та поясненні немає суттєвих помилок; допущено 1-2 несуттєві помилки в рішенні та поясненні, або неповне пояснення (відсутність питань чи пояснень до розв'язування, позначень чи відповіді, що містить необхідний висновок), чи використання одного способу розв'язування при заданих декількох.
3	Навчальний матеріал в основному викладений повно, але при цьому допущені 1-2 грубі помилки (наприклад, невміння застосовувати закони і теорії, правила до пояснення нових фактів); відповідь неповна, хоча і відзначається необхідною глибиною, побудована незв'язно. Допустима незначна допомога викладача (навідні питання). При розв'язуванні задач допущено не більше, ніж одну суттєву помилку, яка виправляється за вказівкою вчителя, неповний запис, із деякими неточностями; рішення в основному здійснюється самостійно, але з помилками в математичних розрахунках.
2	Відповідь виявляє незнання або нерозуміння значної частини навчального матеріалу; допущені істотні помилки, які не виправляються за допомогою викладача, матеріал викладений незв'язно. При розв'язуванні задач рішення здійснюється тільки за допомогою вчителя; допущені грубі помилки; розв'язання і пояснення побудовані неправильно. Відповідь виявляє повне незнання і нерозуміння основного і істотного в навчальному матеріалі; повна відсутність експериментальних умінь; відповідь виявляє повне невміння розв'язувати задачу.

За семестр з дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складовою результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР), тобто $КТ = ПК + ПКР$.

Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів.

Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60% від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40% балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів.

Схема нарахування балів для заліку

100 балів (за 1 і 2 контрольні точки)			
50 – перша контрольна точка		50 – друга контрольна точка	
20 балів – поточний контроль на лабораторних заняттях	30 балів – I періодичний контроль (письмова контрольна робота 1)	20 балів – поточний контроль на лабораторних заняттях	30 балів – II періодичний контроль (письмова контрольна робота 2)

Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю протягом тижня або двох (залежить від розкладу) після його складання.

Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує протягом вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати іспит.

Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені лабораторні заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю як такого, що не виконав навчальний план.

Співвідношення балів національної оцінної, ECTS і 100 – бальної оцінної шкали таке:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П. Чорна О. Г. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
2. Безпека життєдіяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. І. Я. Коцана; худож.-оформлювач І.М.Безрукавий. — Харків: Фоліо, 2014.— 462с.
3. Безпека життєдіяльності: підручник./ О.І. Запорожець О. І., Б.Д. Халмуродов, В.І. Применко та ін. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 448 с.
4. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. Посібник / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіната ін. – К.: Медицина, 2018. – 288 с.
5. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: навч. посіб./ В.М. Лапін. – 8-ме вид, переробл. і доповн. – К.: Знання, 2013. – 335 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвоздій С.П. Безпека життєдіяльності: навчально-контролюючі тести. – Київ: «Саміт-книга», 2005. – 148 с.
2. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2009.- 264 с.
3. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч.посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України <http://rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство освіти і науки України <https://mon.gov.ua>
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua>
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua>
7. Рада національної безпеки і оборони України www.rnbo.gov.ua
8. Постійне представництво України при ООН <https://ukraineun.org>
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int>